

بنزین لیتری ۳۰۰ تومان

سه‌میه‌بندی و جنگ

سیاست سه‌میه‌بندی برای نخستین بار در سال‌های پایانی جنگ جهانی اول در انگلستان اجرا شد. وحشت در خصوص خرید کالاهای مورد نیاز و واردات آنها، منجر به اولین سه‌میه‌بندی در این کشور برای کالاهایی چون شکر و گوشت در سال‌های باقیمانده جنگ شد. در سال‌های جنگ جهانی دوم نیز در کشورهایی چون انگلستان و آمریکا، سه‌میه‌بندی به دفعات اجرا گردید.

در آمریکا، سه‌میه‌بندی برای نخستین بار در سال ۱۹۴۲ و در زمان جنگ جهانی دوم برای منابعی چون بنزین و مواد غذایی چون گوشت و شکر مورد استفاده قرار گرفت. در اوایل دهه ۴۰ قرن نوزدهم، کمبود بنزین در ایالات غربی آمریکا به شدت بحرانی بود، چراکه بنزین در این سال‌ها با تانکر حمل می‌شد که تردد آنها در زمان جنگ خطرناک بود. تا زمان تأسیس دو خط لوله با نام‌های Big Inch و Little Big Inch که بنزین را از تگزاس غربی به ایالات شمالی انتقال می‌دادند، عرضه سوخت در این مناطق به شدت محدود و مشکل بود.

در اوایل دهه ۱۹۴۰، وزارت غذا انگلستان طرح سه‌میه‌بندی مواد خوراکی را به اجرا گذارد. این سیاست تضمینی بود بر این مسأله که هیچ قشری از جامعه، در زمانی که واردات به شدت کاهش می‌یافت و تولید داخلی به دلیل جراحت شماری از مردم در جنگ راکد می‌ماند، مجبور به تحمل گرسنگی نباشد. سیاست سه‌میه‌بندی در این کشور در دهه ۱۹۵۰ نیز ادامه یافت. برخی دیگر از کشورهای درگیر در جنگ جهانی دوم نیز سه‌میه‌بندی را در ابعاد بسیار کوچکتر به کار گرفتند.

به استثنای جنگ، سه‌میه‌بندی به ندرت در زمان صلح اجرا شده و عمدتاً در زمان وقوع بلایای طبیعی و یا زمان تشدید احتمال وقوع آنها و یا در دوره‌های بعد از سیاست‌های اقتصادی شکست خورده، در امر تولید یا توزیع دیده شده است. البته سه‌میه‌بندی ناشی از سیاست‌های غلط اقتصادی، به دفعات در اقتصادهای برنامه‌ای (Planned Economies) مشاهده شده است.

کشورهای چون کره شمالی و چین در دهه‌های ۱۹۷۰ و ۱۹۸۰، رومانی در زمان حکومت کمونیستی دهه ۱۹۸۰، شوروی در طول حیات ۷۰ ساله خود - که به فروپاشی انجامید - و کوبا در سال‌های اخیر، از این جمله محسوب می‌شوند.

رییس اتحادیه صادرکنندگان فرآورده‌های نفت، گاز و پتروشیمی: «تنها ۱۵ درصد مردم بیشتر از سه‌میه تعیین شده بنزین مصرف می‌کنند که این تعداد نیز حاضرند قیمتی بیش از بهای بنزین سه‌میه‌ای را پرداخت کنند»

شرایط، مشکلی ایجاد نشود.

وی در خصوص نحوه محاسبه قیمت بنزین آزاد یادآور می‌شود: اکنون بنزین در بالاترین حد قیمت خود یعنی حدود ۷۲۰ تا ۷۳۰ دلار در هر تن قرار دارد که با محاسبات انجام شده، لیتری ۵۵ سنت تمام می‌شود. در واقع، هم‌اکنون بنزین با قیمتی حدود ۵۱۰ تومان وارد بندرعباس می‌شود و با توجه به ۴ درصد حقوق گمرکی و سود بازرگانی صفر - اگر دولت سود بازرگانی را افزایش ندهد - قیمت نهایی به ۵۳۰ تومان می‌رسد. حال اگر لیتری ۱۰ تا ۱۰ تومان سود برای جایگاه‌داران در نظر بگیریم، بنزین لیتری ۵۵۰ تا ۵۶۰ تومان به مردم عرضه خواهد شد.

حسینی می‌افزاید: دولت با بودجه‌ای که مجلس در اختیارش گذاشته، می‌تواند ۳۰۰ میلیون دلار سوئیسید بدهد و با توجه به این که حدود ۲۰۰ روز دیگر تا پایان سال باقی مانده، می‌توانیم بنزین را لیتری ۳۰۰ تومان به مردم عرضه کنیم. نکته قابل توجه این است که هیچ کدام از کشورهای نفت خیز منطقه، بنزین را به قیمت بازار جهانی به مردم عرضه نمی‌کنند. برای مثال، اکنون بنزین در امارات لیتری ۳۰۰ تومان و در عربستان ۱۵۰ تومان است. در بین کشورهای منطقه نیز فقط ترکیه و پاکستان بنزین هزار یا هزار و ۲۰۰ تومان عرضه می‌کنند. وی یکی دیگر از معایب سه‌میه‌بندی بنزین را مسأله قاچاق دانسته و می‌افزاید: اگر ما کنترل مناسبی روی مرزهای خود داشتیم، مشکلی در این زمینه وجود نداشت. اما در آینده‌ای نه چندان دور، و با عدم عرضه بنزین آزاد، از تمام کشورهای اطراف از جمله عراق، ترکمنستان و حتی عربستان، بنزین به صورت قاچاق وارد خواهد شد. لذا ایجاد بازار سیاه و دو قیمتی و چند قیمتی شدن بنزین، از دیگر عواقب منفی سه‌میه‌بندی بنزین خواهد بود.

رییس اتحادیه صادرکنندگان فرآورده‌های نفتی در خصوص راه‌حل‌ها و راهکارهای عملی در مورد سه‌میه‌بندی بنزین، می‌گوید: راهکار کلی، اجرا کردن تبصره ۱۳ قانون بودجه، گسترش حمل و نقل عمومی و گاز سوز کردن خودروها می‌باشد. دومین راهکار این است که دولت، دل‌نگرانی اقشار پرمصرف را از بابت تأمین بنزین مورد نیاز، برطرف کند که این کار از طریق اجازه به بخش خصوصی برای وارد کردن بنزین و تصویب یک قیمت بهینه، میسر است. ■

قطعا اختصاص سالانه میلیاردها دلار از درآمد نفتی برای واردات بنزین، امر مطلوبی نیست. لذا هر اقدامی که بتواند از مصرف بی‌رویه بکاهد و ارزش واقعی حامل‌های انرژی را برای مردم شفاف کند، قابل احترام است. آقای سید حمید حسینی، رییس اتحادیه صادرکنندگان فرآورده‌های نفت، گاز و پتروشیمی، در خصوص مزایای سه‌میه‌بندی بنزین به خبرنگار «اقتصاد ایران» می‌گوید: صدور و توزیع ۱۶ میلیون کارت سوخت هوشمند و نظام مند کردن جریان مصرف بنزین را می‌توان نوعی انقلاب در صنعت IT کشور دانست که خود یکی از مزایای طرح سه‌میه‌بندی بنزین می‌باشد. از دیگر مزایای سه‌میه‌بندی می‌توان به کاهش ترافیک و آلودگی هوا و کنترل قاچاق بنزین اشاره کرد.

در مقابل، وی در خصوص معایب سه‌میه‌بندی می‌گوید: ما سه‌میه‌بندی را به عنوان یک گام اولیه قبول داریم. اما آن را راه‌حل اصلی نمی‌دانیم. سه‌میه‌بندی بنزین تنها وقوع بحران‌اندکی به تعویق می‌اندازد، چراکه دولت در نهایت باید به سمت واقعی کردن قیمت‌ها حرکت کند. در واقع، طرح سه‌میه‌بندی به قصد کاهش تنش در بازار، ایده خوبی است، ولی دولت باید به فکر یک اهرم میانه باشد که همان عرضه بنزین به قیمت بینابینی است. دولت باید بنزین را نه به قیمت یارانه‌ای و سه‌میه‌بندی و نه به صورت کاملاً آزاد و با نرخ جهانی عرضه کند. حسینی در ادامه می‌افزاید: در حال حاضر ظرفیت داخلی تولید بنزین ۴۵ میلیون لیتر در هر روز است که اگر ۱۵ میلیون لیتر دیگر هم از خارج وارد کنیم، این مقدار می‌تواند جوابگوی مصرف داخلی باشد. از طرف دیگر، طبق آمارها روزانه حدود ۱۰ میلیون لیتر بنزین در کشور قاچاق می‌شود که با طرح سه‌میه‌بندی می‌توان مانع آن شد.

وی در پاسخ به سؤال خبرنگار «اقتصاد ایران» در خصوص اثرات سوء احتمالی واقعی کردن قیمت بنزین، می‌گوید: طبق آمارهای دولت، تنها ۱۵ درصد مردم بیشتر از سه‌میه تعیین شده بنزین مصرف می‌کنند. این تعداد نیز حاضرند قیمتی بیشتر از قیمت بنزین سه‌میه‌ای را بپردازند. لذا اصلاً ضروری نیست که دولت در این زمینه حساسیت نشان دهد، چراکه می‌توان با واقعی کردن قیمت بنزین، میزان تقاضای این گروه را تأمین کرد، بدون آن که هیچ گونه فشار مالی بر دولت و دیگر اقشار مردم تحمیل شود. به گفته رییس اتحادیه صادرکنندگان فرآورده‌های نفت، گاز و پتروشیمی، طی پنج سال گذشته ۱۵ میلیارد دلار بنزین وارد کشور شده است که یک سوم آن از طریق بحرین تأمین گردیده است. حسینی در خصوص تأثیر تحریم‌ها بر واردات بنزین، می‌گوید: تحریم‌ها بیشتر متوجه بخش دولتی است. به همین دلیل، ما می‌توانیم از بخش خصوصی به عنوان یک روزه استفاده کنیم و در این مرحله که بحث تحریم‌ها هنوز جدی نیست، واردات را به بخش خصوصی واگذار کنیم تا در صورت بحرانی شدن